

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถ พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และยังสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังสามารถเอื้อต่อการพัฒนาประเทศอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ด้วยเหตุที่โลกในปัจจุบันเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารหรือที่เราเรียกว่าโลกไร้พรมแดน การเดินทางของข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วรวมถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทต่าง ๆ การพัฒนาคนในชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า ทางด้านจิตใจ วัตถุไปพร้อม ๆ กันนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับความร่วมมือ จากทุกฝ่ายเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตัวชีวิต การพัฒนาการศึกษาสามารถแสดงให้ทราบถึงระดับคน เป็นประเทศที่สามารถพัฒนาไปสู่ความเจริญในอนาคตได้

ในการเตรียมความพร้อม สำหรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประเทศไทยจึงมีการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนา 4 ด้าน อย่างสมดุลกัน คือ ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และสังคม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 8) การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษากลายเป็นกลไกของการพัฒนาที่กำลังคนให้มีคุณภาพ เมื่อคนได้รับการพัฒนาแล้ว จะเป็นกำลังในการพัฒนาด้านอื่น การศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง (มาโนช บุญญานุวัฒน์, 2533 : 92) รัฐจึงให้ความสำคัญในการศึกษาทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ ต้องจัดให้ครอบคลุมกว้างขวาง ทั้งถึงมากที่สุด (สุชาติ สุกโตษะ, 2527 : 6) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้สังคม ตามบทบาท หน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง ตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลงมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ โดยรัฐไม่จัดเพียงจัดบริการทางการศึกษาแบบให้เปล่าเท่านั้นแต่ยังมีหน้าที่ให้การส่งเสริม สนับสนุนแก่การศึกษาโดยถือเป็นนโยบายสำคัญอันดับแรกของการพัฒนาประเทศ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535 : 590)

การศึกษาเป็นการบริการทางสังคมอีกอย่างหนึ่ง ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล ซึ่งมีได้หมายถึงคนปกติเท่านั้น แต่ยังหมายถึงบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่

เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ ได้พยายามอย่างเต็มที่ในทางที่จะจัดให้มีการศึกษาที่เท่าเทียมกับบุคคลปกติ (นิตยา นิลอุหา. 2534 : 1) การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นการเปิดโอกาสในการที่จะให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนทุกคนให้เท่าเทียมกันอันเป็นนโยบาย ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนปกติ คนพิการก็ตาม ควรมีสិทธิได้รับการศึกษา เช่นเดียวกับเด็กปกติ การศึกษาที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องเหมาะสมกับความต้องการความสามารถของเด็ก ทำให้เด็กได้รับประโยชน์เต็มที่จากการจัดการศึกษาและการศึกษาพิเศษเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ มีโอกาสประสบความสำเร็จในด้านการเรียน การประกอบอาชีพสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ผดุง อารยะวิญญู. 2523 : 3 - 6)

การจัดการศึกษาพิเศษในโครงการเรียนร่วม ในโรงเรียนประถม โดยดำเนินการร่วมกับ กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญ ได้กำหนดให้มีการดำเนิน โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติขึ้น ข้อมูลด้านรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอน เครื่องมือ สื่อต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนร่วม อันนำไปสู่การขยายผลไปยังส่วนภูมิภาค ได้ขยายผลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจนครบ (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2539 : 6)

จากข้อมูลความเป็นมาของโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติดังกล่าวมาแล้ว ครูผู้สอนในโครงการได้ประสบปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนระบบเรียนร่วมหลายประการ เช่น การจัดชั้นเรียน การทำแผนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดหาสื่อและวิธีการวัดผลประเมินผล ทั้งนี้ได้มีการจัด อบรมและสัมมนา ครูผู้สอนในโครงการหลายครั้ง มีการบรรยายถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมที่สอดคล้องกัน แต่กระนั้นครูผู้สอนก็ยังมีปัญหาอยู่เช่นเดิม การจัดการศึกษาพิเศษ ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และตามข้อสัญญาปฏิญญาสากลด้านการจัดการศึกษาแก่ปวงชนขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามด้วยในฐานะเป็นประเทศสมาชิก งานจัดการศึกษาพิเศษ จึงถือเป็นหน้าที่ ต้องรับผิดชอบในสิทธิมนุษยชนที่ควรได้รับความเสมอภาคทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพราะเด็กเหล่านั้นเป็นทรัพยากรบุคคลของประเทศคนหนึ่งเช่นกัน หากให้โอกาสแก่เขาเหล่านั้นก็จะช่วยให้เขาสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเพราะ ไม่มีประเทศใดที่ไร้คนพิการ (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2539 : 109)

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาหาความรู้ ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อให้ได้ความรู้และข้อมูล ตามความต้องการที่แท้จริง ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ให้มีประสิทธิภาพ และจะเป็นข้อมูลที่มีนัยสำคัญสำหรับการขยายผลการจัดการศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ สำหรับเด็กพิเศษด้วยแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมต่อไป

การจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วมเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างยิ่งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งหวังช่วยพัฒนาศักยภาพและดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีพื้นฐานชีวิต พื้นฐานสังคม และกล้าแข็งต่อสู้กับการดำเนินชีวิตอย่างเชื่อมั่นด้วยความภาคภูมิใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 2 มีโรงเรียนจัดการเรียนร่วมอยู่จำนวนมาก การจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนทั้งสองกลุ่มในเวลาเดียวกันนั้น เป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับ ผู้บริหารและครูผู้สอน โดยเฉพาะปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาพิเศษแตกต่างกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบในองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาพิเศษ นำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบ การจัดและส่งเสริมการศึกษา ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 2 ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ตามศักยภาพที่แท้จริงของเด็กพิการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

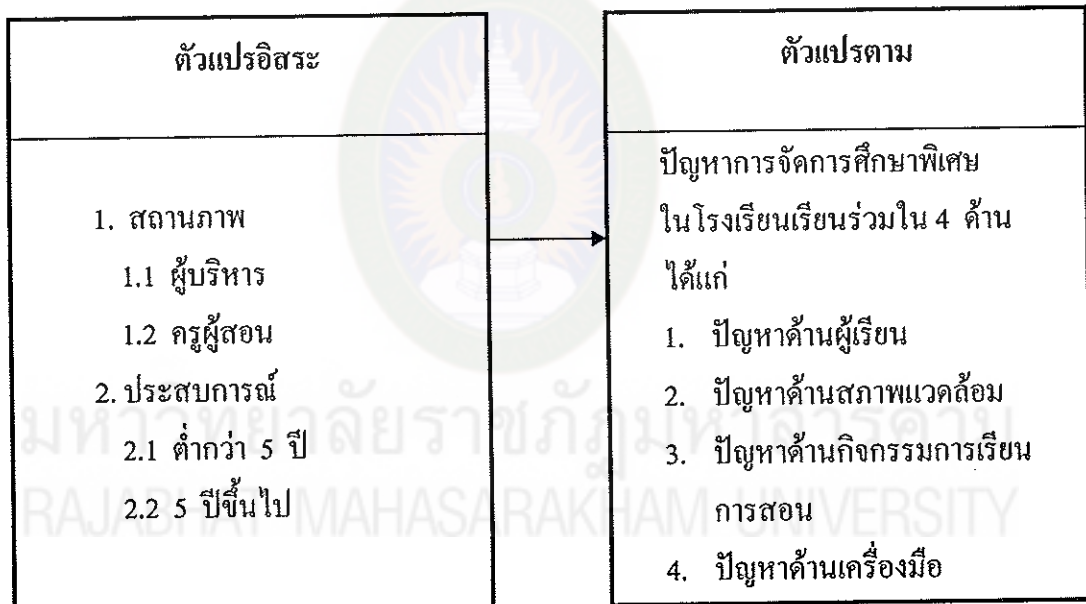
1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 2 จำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์การทำงาน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 2 ที่มีสถานภาพและประสบการณ์ต่างกัน มีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ แตกต่างกันทั้ง โดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้าง ชีท (เบญจา ชลธารันนท์, 2546 : 5 - 6) ในการศึกษาระดับปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษใน โรงเรียนเรียนร่วม 4 ด้าน ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน ใน โรงเรียนเรียนร่วม โครงการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 2 จำนวน 489 คน จากทั้งหมด 163 โรงเรียน แยกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 163 คน และครูผู้สอน จำนวน 326 คน รวม 489 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 343 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ จากนั้นสุ่มตัวอย่างผู้บริหาร จำนวน 163 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และสุ่มตัวอย่างครูผู้สอนโดยวิธีหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 180 คน สุ่มต่อเพื่อให้ครบที่ได้กลุ่มตัวอย่าง 180 คน จากการเลือกแบบเจาะจง โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 163 คน ที่เหลือสุ่มอย่างง่ายให้ได้ 17 คน รวม 180 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพ แบ่งเป็น

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ครูผู้สอน

3.1.2 ประสบการณ์ แบ่งเป็น

- 1) ต่ำกว่า 5 ปี
- 2) 5 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษของบุคคลากรในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ปัญหาด้านผู้เรียน

3.2.2 ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม

3.2.3 ปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2.4 ปัญหาด้านเครื่องมือ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหา หมายถึง ระดับอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการดำเนินงานการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วมใน 4 ด้าน คือ

1.1 ปัญหาด้านผู้เรียน หมายถึง อุปสรรคที่เกิดจากความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับนักเรียนปกติ ที่มีการเรียนรู้และพัฒนาการที่แตกต่างกัน โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม

1.2 ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง อุปสรรคที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่มีผลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็กในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้

นักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด

1.3 ปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง อุปสรรคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้บริหารและครูผู้สอน ในเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่ช่วยให้นักเรียนและนักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

1.4 ปัญหาด้านเครื่องมือ หมายถึง อุปสรรคการจัดหาสิ่งทีนำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ที่ช่วยให้นักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

2. การจัดการศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (และสุขภาพ) เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์/พฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้และเด็กพิเศษซ้ำซ้อนซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับ ประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้กับเด็กปกติ ดังนั้น การศึกษาพิเศษจึงแตกต่างไปจากการศึกษา สำหรับเด็กปกติ ในด้านที่เกี่ยวกับวิธีสอน เนื้อหาวิชา เครื่องมืออุปกรณ์การสอนที่จำเป็น การศึกษาพิเศษควรจัดให้สนองความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความแตกต่างกันมาก ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับเด็กประเภทนี้ จึงควรสนองตามความต้องการความสามารถ และเต็มศักยภาพ

3. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หรืออาจารย์ใหญ่ ที่จัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2

4. ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 หมายถึง ส่วนราชการที่แบ่งส่วนการบริหารจัดการตามระเบียบว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษาภายในจังหวัดสกลนคร ซึ่งมีอำเภอที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบ จำนวน 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอพรรณานิคม อำเภอพังโคน อำเภวาริชภูมิ อำเภอกุศบาก อำเภอนิคมน้ำอูน และอำเภอส่องดาว

6. โรงเรียนเรียนร่วม หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยมี

การจัดการเรียนการสอนใน 3 ลักษณะ คือ การเรียนร่วมในชั้นปกติเต็มเวลา การเรียนในชั้นพิเศษและเรียนร่วมบางเวลาในชั้นปกติ และการเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียน

7. ประสพการณ์ หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ปฏิบัติหน้าที่โครงการเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 2 ในที่นี้แบ่งเป็น ประสพการณ์ ต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปี ขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม สำหรับผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารศึกษานิเทศก์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงพัฒนา แก้ไขปัญหาอุปสรรค สำหรับนำไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย วางแผน การจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น